

Rapport: Finansiering av forbildeanlegg

Forfatter: Øyvind Løkke Vie

Dato: 31.12.2020

Forskningsassistent

NTNU – Senter for idrettsanlegg og teknologi

1 INNLEIING:

Ulike former for lek, konkurranser og fysisk aktivitet har eksistert i alle kulturer (Coakley & Pike, 2014). Det er derimot mye som har endret seg siden antikkens leker frem til dagens moderne form for idretten (Guttmann, 2000). En ting aktivitetene derimot har til felles, er at de utøves på et tilrettelagt anlegg. Fra antikkens stadioner og hippodromer, til moderne svømmeanlegg, idrettshaller, og turstier. De fleste former for fysisk aktivitet og idrett krever en form for tilrettelegging. Et godt anlegg for fysisk aktivitet kan være alt fra en skogssti tilrettelagt med skilt, til en stor flerbrukshall. Kostnadene av å bygge og drifte et anlegg vil variere mellom ulike anleggstyper. Denne rapporten vil ta for seg ulike finansieringsmetoder som har blitt benyttet av *forbildeanlegg*, dvs. anlegg som er publisert til inspirasjon på godeidrettsanlegg.no. Først vil vi derimot se kort på grunnlaget for statlig støtte av anlegg for idrett og fysisk aktivitet, samt redegjøre for hva det innebærer å være et forbildeanlegg på godeidrettsanlegg.no.

1.1 OM STATLIG STØTTE TIL IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

I en mer stillesittende hverdag blir idrett, friluftsliv og andre former for fysisk aktivitet blir ansett som viktige bidragsyttere til den nasjonale folkehelsen (Kulturdepartementet, 2012). Helt siden den organiserte idrettens fremvekst på midten av 1800-tallet har den blitt sett på som en arena som kan tjene samfunnsnyttige formål, og Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbrug mottok allerede i 1863 statlig støtte til sin virksomhet (Goksøyr, 1992). Deltakelse i idrett og fysisk aktivitet antas å ha positiv innvirkning på befolkningens fysiske og psykososiale helse, og fra statlig hold er det ønskelig med en fysisk aktiv befolkning. Motiver knyttet til bedret livskvalitet/helse er det suverent viktigste motivet for fysisk aktivitet (Breivik & Rafoss, 2017). I Stortingsmelding 26 (2012) fremheves både idrettens bidrag til folkehelsen, men dens viktighet som en trygg og god sosialiseringsarena, preget av opplevelser av mestring og glede. Tilskudd til bygging og rehabilitering av

idrettsanlegg blir sett på som statens viktigste virkemiddel på området (Kulturdepartementet, 2012).

1.1.1 Om Statlig støtte til idrettsanlegg

I 1913 fremmet Riksforbundet søknad om statlig støtte til bygging av idrettsanlegg, da dette ble ansett som den beste måten for idretten å kunne nå ut til større grupper i samfunnet (Rafoss, 2011). I 1917 ble det for første gang bevilget statlig støtte til idrettsanlegg. Inntil dette hadde de fleste anleggene blitt bygget på privat initiativ (Goksøyr, 1992). Bevilgningene var derimot små i forhold til totalkostnadene, og før krigen var de fleste anleggene i stor grad eid av velstående klubber i byene eller idrettslag i distriktene (Rafoss, 2011).

Anleggsdekningen stod også sentralt i etterkrigstidens idrettspolitik. Størstedelen av anleggsmassen ble ødelagt under krigen, og ved krigens slutt stod kun 891 brukbare anlegg igjen (Hofmo, 1957). I etterkrigstiden ble det satset stort på utbygging av idrettsanlegg over hele landet. Denne satsingen ble muliggjort gjennom opprettingen av det statlige tippeselskapet Norsk Tipping AS i 1948, hvor store deler av overskuddet ble fordelt til idrettslige formål, hovedsakelig til bygging av idrettsanlegg (Goksøyr, 2008). Etter krigen har det blitt bygget 51 997 idrettsanlegg med statlig støtte (tall fra 2011) (Rafoss, 2011).

1.1.2 Idrettspolitiske mål:

De overordnede målene med statlig støtte til idrettsformål er: 1) alle skal ha mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet, 2) å sikre den frivillige, medlemsbaserte idretten gode rammevilkår for å kunne skape omfattende og inkluderende aktivitetstilbud, 3) god tilrettelegging for egenorganisert fysisk aktivitet, og 4) å styrke toppidretten, utfra dens rolle som identitetsskaper og dens bidrag til en positiv prestasjonskultur (Kulturdepartementet, 2012).

Målet for anleggspolitikken er at alle som ønsker skal ha mulighet til å delta i fysisk aktivitet og idrett. Anleggspolitikken bør også reflektere befolkningens behov, og behovsvurderingen for anlegg foretas derfor lokalt i kommunene og fylkeskommunene (Kulturdepartementet, 2012). Spillemiddelordningen skal bidra til at den samlede anleggsmassen skal gi grunnlag for variert aktivitet over hele landet.

Også NIF har definert «flere og bedre anlegg» som et av sine satsingsområder for perioden 2019-2023 (NIF, 2019). NIF definerer tre mål under dette satsingsområdet: 1) flere idrettsanlegg for å kunne gjennomføre ønsket aktivitet, 2) at kostnadene for idrettslagene skal

reduseres gjennom bedre økonomisk forutsigbarhet, og 3) at idretten vil ta et miljøansvar i planlegging, bygging og drift av idrettsanlegg.

1.2 RAPPORTENS FORMÅL

Tilgang til gode anlegg er å anse som en viktig bidragsyter til å tilfredsstille målene om «idrett for alle». Det er først og fremst kommuner og idretten selv som står for mesteparten av utbyggingen av anlegg for fysisk aktivitet og idrett (Breivik & Rafoss, 2017). Utbygging av idrettsanlegg er derimot ikke billig, og gode finansieringsmetoder er en viktig del av anleggsutbyggingen, spesielt for kommuner og idrettslag med begrensede økonomiske midler. Selv om spillemiddelordningen har spilt en avgjørende rolle i utbyggingen av idrettsanlegg, vil den ikke kunne dekke for den fullstendige kostanden ved byggingen av et anlegg. Det vil derfor være formålstjenlig å undersøke hvilke ulike metoder som har blitt tatt i bruk ved byggingen av gode anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Formålet med denne rapporten er dermed å undersøke hvilke finansieringsmetoder som har blitt tatt i bruk ved byggingen av anlegg som er anbefalt som forbildeanlegg, eller anlegg til inspirasjon på godeidrettsanlegg.no.

Først vil jeg redegjøre kort for formålet med godeidrettsanlegg.no og hva som menes med «forbildeanlegg».

1.3 OM GODE IDRETTSANLEGG:

Godeidrettsanlegg.no er en nettløsning med formål om å «sikre og utvikle gode anlegg for idrett og fysisk aktivitet, som en viktig del av nødvendig infrastruktur for framtidig god helse og idrettsglede (GIA, 2020). Nettløsningen er etablert i samarbeid mellom Kulturdepartementet, NIF, og NTNU – Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT), hvor sistnevnte står som drifter av siden. I tillegg samarbeides det med særforbund, idrettskretser, idrettsråd, kommuner, fylkeskommuner, universiteter og høyskoler, samt andre institusjoner og organisasjoner.

Nettløsningen inneholder egne artikler om *forbildeanlegg*. Et forbildeanlegg, eller et anlegg til inspirasjon, er et anlegg som «fungerer som både inspirasjon og informasjon med prosess- og anleggsbeskrivelser, samt erfaringsdeling som andre kan lære av.».

2 METODE:

2.1 UTVALG OG DATAINNSAMLINGSMETODE

Utvalget består av samtlige forbildeanlegg som er registrert på godeidrettsanlegg.no sine nettsider innen 20. desember 2020. Informasjon om finansering av anleggene er hentet fra anleggenes artikler på godeidrettsanlegg.no. For anleggene med manglende informasjon om finansiering ble det også gjort søk i offentlig tilgjengelige rapporter og beretninger fra anleggets tilknyttede idrettslag, kommune og fylkeskommune.

Totalt ble 91 artikler om ulike forbildeanlegg gjennomgått. 14 av anleggene oppga ikke finansieringsmetode, og er dermed ikke tatt med videre i rapporten. 77 anlegg oppga fullstendig eller delvis finansieringsmetoder. Hvor detaljert informasjon om finansiering som er oppgitt i artiklene varierer. Enkelte anlegg oppgir et par finansieringsmetoder som er tatt i bruk, mens andre oppgir alle finansieringsmetoder, inkludert summer fra ulike metoder.

2.2 RAPPORTENS BEGRENSENINGER

Enhver rapport vil ha sine begrensninger, og dette er også tilfelle med denne rapporten. Den største begrensningen er en følge av den store variasjonen i grad detaljer i rapporteringen av finansieringsmetoder ved de ulike anleggene. Det er flere grunner til variasjonen i rapporteringen. Anleggene er ikke nødvendigvis anbefalt som forbildeanlegg som følge av gode finansieringsmetoder. Artiklene vektlegger de momentene ved anlegget som gjør det til et anlegg til inspirasjon, som for eksempel gode tekniske løsninger. Hvordan finansieringsmetoder rapporteres i artiklene vil derfor variere fra artikkel til artikkel, noen oppgir finansieringsmetode ned til det minste øre, mens andre ikke har oppgitt finansieringsmetoder i det hele tatt. En følge av dette er at denne rapporten kun vil vise hvor ofte de ulike metodene har blitt tatt i bruk, ikke hvor stor del av finansieringen de står for.

En annen begrensning med denne rapporten er at den tar utgangspunkt i et fåtall av Norges idrettsanlegg. Godeidrettsanlegg.no jobber kontinuerlig med å registrere og skrive artikler om nye, anbefalte forbildeanlegg. Det er dermed mange gode idrettsanlegg rundt omkring i landet som enda ikke er registrert på nettsiden enda. Finansieringsmetodene som er tatt med i denne rapporten er de som er oppgitt brukt av forbildeanleggene som er registrert på godeidrettsanlegg innen 20. desember 2020. Det er godt mulig det eksisterer lokale eller regionale støtteordninger som ikke har blitt fanget opp i denne rapporten, som følge av det begrensede utvalget.

3 FINANSIERING AV FORBILDEANLEGG:

I dette kapitlet vil først vil vi se på hvordan ulike typer forbildeanlegg blir finansiert. Først vil kjennetegn ved utvalget bli redegjort for. Dette inkluderer former for eierskap, anleggstyper, og alder på anleggene. Deretter vil anleggenes ulike finansieringsmetoder bli redegjort for.

3.1 KORT OM UTVALGET:

3.1.1 Anleggenes alder

Totalt er redegjort for finansieringsmetoder blant 77 anlegg. 1 av anleggene er bygget før 2005, 5 anlegg mellom 2005-2009, 23 anlegg mellom 2010-2014, og 48 anlegg mellom 2015-2020.

3.1.2 Anleggsklassifisering:

Det finnes flere måter å klassifisere et idrettsanlegg på. Tidligere har anlegg blitt delt i fire kategorier: nærmiljøanlegg, kommunale anlegg, fylkesanlegg, og riksanlegg. Denne klassifiseringen blir derimot ikke tatt i bruk lenger av Kulturdepartementet ved tildeling av spillemidler. I den nåværende anleggsklassifiseringen blir anleggene delt i to hovedkategorier: ordinære anlegg og nærmiljøanlegg, i tillegg til to kategorier for interkommunale anlegg og nasjonalanlegg. Det er disse klassifiseringene som blir tatt i bruk ved tildeling av spillemidler. Spillemidlene vil ytterligere redegjøres for i kapittel 3.2.1.1.

De to hovedkategoriene er en grovinndeling, som skiller mellom to deler av tilskuddsordningen, som følger noe ulike regler og fremgangsmåter (Kulturdepartementet, 2020b). *Ordinære anlegg* er anlegg for organisert idrett og fysisk aktivitet, friluftslivsanlegg og andre anlegg for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet (Kulturdepartementet, 2020b). Dette innebærer alt fra store konkurransearenaer til anlegg for friluftsliv, og større anlegg for egenorganisert aktivitet. Et *nærmiljøanlegg* er et mindre utendørsanlegg for egenorganisert, fysisk aktivitet, med beliggenhet i tilknytning til bo- og/eller aktivitetsområder (Kulturdepartementet, 2020b). Eksempel på dette er ballbinger, mindre aktivitetsanlegg, og turstier. Interkommunale anlegg er større, kostbare anlegg hvor flere kommuner har gått sammen for å kunne realisere anlegget. Nasjonalanlegg er store mesterskapsarenaer, som har inngått nasjonalanleggavtale med Kulturdepartementet (Kulturdepartementet, 2020b).

De fleste anleggene i denne rapporten faller innenfor én av hovedkategoriene. Et par av anleggene inneholder derimot både elementer som kan klassifiseres som nærmiljøanlegg, og elementer som kan klassifiseres som ordinære anlegg. Et eksempel på dette er Hafstadparken, som består av flere ulike anleggstyper, blant annet kunstgressbane (ordinært anlegg) og aktivitetspark (nærmiljøanlegg). Totalt består utvalget av 77 anlegg, 24 inneholder nærmiljøanlegg og 61 inneholder ordinære anlegg. To av anleggene har også status som interkommunale anlegg.

3.1.3 Eierskap

Det eksisterer en rekke ulike former for eierskap av idrettsanlegg. I denne rapporten skilles det mellom fem ulike former for eiere: kommune, idrettslag eller klubber, aksjeselskap, foreninger, og private aktører.

Den vanligste formen for eierskap er at kommune eller idrettslag står som eier og drifter av anlegget, og de fleste anlegg bygges enten av kommuner og idrettslag. Idrettslagene bygger gjerne flere anlegg, men det er det offentlige som bygger de dyreste anleggene (Kulturdepartementet, 2020b).

Flere idrettslag og kommuner velger å opprette et aksjeselskap ved bygging av idrettsanlegg. Formålet med dette er blant annet å redusere den økonomiske risikoen forbundet med bygging og drift av anlegg. Aksjeselskap eid av kommuner og idrettslag er spillemiddelberettiget så lenge mer enn 50% av aksjene i selskapet er eid av idrettslag/organisasjonsledd i NIF og/eller kommuner/fylkeskommuner, samt det ikke utbetales utbytte fra selskapet, og alt overskudd anvendes til det idrettslige formålet (Kulturdepartementet, 2012).

Enkelte anlegg er eid av andre former for foreninger og frivillige organisasjoner, som for eksempel studentsamskipnader og DNT (Turistforeninger). Disse kan også være spillemiddelberettiget (Kulturdepartementet, 2020a). To av anleggene i rapporten er eid av private aktører. I disse tilfellene er hele idrettsanlegget finansiert av aktørene selv.

Enkelte av anleggene har flere former for eierskap, for eksempel kan det være deleid av idrettslag og studentsamskipnad. Anleggene er i så tilfelle registrert i tabell 1 for begge formene for eierskap. Tabell 1 viser anlegg eid, eller deleid av de ulike aktørene, samt fordeling av nærmiljøanlegg og ordinære anlegg.

3.1.3.1 Tabell 1: Eierskap for bildeanlegg

	Kommune	IL/Klubb	AS	Forening	Privat
Ordinære anlegg	27	23	9	3	2
Nærmiljøanlegg	18	5	0	2	0
	Antall kommunale anlegg: 45	Antall anlegg IL: 28	Antall anlegg AS: 9	Antall foreninger: 5	Antall private anlegg: 2

3.2 FINANSIERINGSMETODER

Den følgende delen av rapporten vil ta for seg de ulike finansieringsmetodene, og i hvor stor grad de er benyttet ved bygging av ulike anlegg, og ved ulike for eierskap. Det er store forskjeller i hvor detaljert finansieringsmetodene for de ulike anleggene er oppgitt. Denne rapporten vil derfor kun vise oversikt over hvor ofte de ulike finansieringsmetodene blir tatt i bruk, men ikke hvor stor andel de ulike metodene bidrar med.

3.2.1 Offentlige tilskudd og støtteordninger

Det er etablert flere offentlige støtteordninger rettet mot bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Tabell 2 viser hvor mange anlegg som har benyttet seg av de ulike offentlige finansieringsmetodene.

3.2.1.1 Spillemidler

Overskuddet til Norsk Tipping AS, også kjent som spillemidlene, fordeles årlig til samfunnsnyttige formål (Norsk Tipping, 2020). Pengene fordeles etter tippenøkkelen, som endres med ujevne mellomrom. Den nåværende tippenøkkelen er: 6,4 % til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles resterende overskudd med 64 % til idrettsformål, 18 % til kulturformål og 18 % til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (Pengespiloven, 1992).

Kommuner, idrettslag, enkelte andre foreninger, samt aksjeselskaper, samvirkeforetak, stiftelser og andre sammenslutninger, som oppfyller kriteriene definert i kapittel 2.3 i *Bestemmelser for tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet* (Kulturdepartementet, 2020a), kan søke om tilskudd fra spillemidlene. Hovedregelen er at det kan søkes tilskudd på inntil 1/3 av de godkjente kostnadene, med et par unntak definert i *Bestemmelser for tilskudd*

til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (Kulturdepartementet, 2020a). Særskilt støtte gis også til interkommunale idrettsanlegg (opptil 30% av ordinært beløp).

3.2.1.2 Programsatsingsmidler

Programsatsingsmidler er særskilte midler avsatt til særskilte programsatsinger gjennom anleggspolitisk program (Kulturdepartementet, 2012). I Stortingsmelding 26 defineres disse satsingsområdene som «pressområder», «kostnadskrevenne anlegg», og «tilskudd til utstyr».

3.2.1.3 Nyskapende aktivitetsarenaer

Kulturdepartementet ønsker å bidra til utviklingen av nye former for anlegg for egenorganisert fysisk aktivitet. Tilskuddsordningen for nyskapende aktivitetsanlegg har som formål å bidra til kreativitet og nytenking innen anleggsutbyggingen. Det kan søkes om tilskudd på inntil 50% av kostnader for realiseringen av anlegget, med et makstak på 4 millioner kroner, og et nedre beløp på 2 millioner kroner. Det er kun kommuner som kan søke tilskudd gjennom denne ordningen. Kommunen må også være eier og ha ansvar for drift av anlegget. Anlegget må tilfredsstillere flere ulike kriterier knyttet til innovasjon, inkludering, og tilgjengelighet for å være berettiget tilskudd fra ordningen (Anleggsregisteret, 2019).

3.2.1.4 Støtte fra fylkeskommune og kommuner

Med støtte fra fylkeskommune og kommuner inngår lokale og regionale støtteordninger som distribueres av fylkeskommuner eller kommuner. Eksempler på fylkeskommunal støtte er vassdragsmidler, eller tilskudd fra fylkeskommunale næringsordninger. Eksempler på kommunal støtte er tilfeller der kommunen støtter med tomt eller pengesummer til idrettslag som ønsker å bygge anlegg.

3.2.1.5 MVA-kompensasjon

I 2010 ble det etablert en ordning for moms-kompensasjon ved bygging og rehabilitering av idrettsanlegg, nærmiljøanlegg, og anlegg for friluftsliv (Lotteristiftelsen, 2020). Alle som oppfyller vilkårene for spillemidler kan søke om mva-kompensasjon, bortsett fra kommuner, fylkeskommuner og kommunale foretak. Bygging av anlegget må være satt i gang etter 1. januar 2010, og godkjent spillemiddelsøkna er et vilkår for å søke om kompensasjon.

3.2.1.6 Andre former for offentlig støtte

Flere andre statlige støtteordninger har blitt tatt i bruk av de utvalgte anleggene. fire anlegg har fått støtte fra ENOVA-midler, ett fra Innovasjon Norge, ett fra Fremtidens Bygg, ett fra Klimasats, og ett har mottatt kommunereformmidler. Ett av anleggene oppgir «andre tilskudd» uten å definere ytterligere hvilke tilskudd det refereres til.

ENOVA er et statsforetak etablert i 2001 med formål å bidra til reduserte klimagassutslipp (ENOVA, 2020). ENOVA støtte gis til byggeprosjekter og områdeplanlegging, som bidrar til utvikling av innovative energi- og klimaløsninger. *Innovasjon Norge* er et selskap eid av staten (51%) og fylkeskommunene (49%), og har som formål å være et virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet (Lov om Innovasjon Norge, 2004). *Framtidens Bygg* var et pilotprosjekt som inngikk i programmet *Fremtidens byer*, med mål om å utvikle klimavennlige bygg og byområder (Norske arkitekters landsforbund, 2015). *Klimasats* er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil kutte klimagassutslipp (Miljødirektoratet, 2020).

3.2.1.7 Tabell 2: Offentlige finansieringsmetoder

Eier/Anleggs-type	Spille- midler	Program- satsings- midler	Nyskap. akt. arenaer	Annen off. støtte	Fylkes- kommune	Kommune	Mva
Kommunale							
Ordinære anlegg (n=27)	26	3	1	4	3	*	4
Nærmiljøanlegg (n=18)	7	0	11	1	3		6
IL							
Ordinære anlegg (n=23)	22	2	0	1	1	10	7
Nærmiljøanlegg (n=5)	4	1	0	0	0	2	0
AS							
Ordinære anlegg (n=9)	9	2	0	0	1	?	3
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-	-	-	-	-
Forening							
Ordinære anlegg (n=3)	2	1	0	0	0	0	1
Nærmiljøanlegg (n=2)	1	0	0	0	1	1	0
Privat							
Ordinære anlegg (n=2)	0	0	0	0	0	0	0
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-	-	-	-	0

* Kommunale anlegg er finansiert av kommunene, men dette blir redegjort for i kapittel 3.2.3 om egenfinansiering

3.2.2 Idretten

Med støtte ifra idrettsorganisasjoner menes støtte fra NIF, særforbund eller andre idrettslag. Dette innebærer direkte støtte fra idrettslag, samt ulike former for støtte og tilskudd fra særforbund og NIF, som for eksempel programsatsingsmidler til utstyr. Støtte i form av

egenkapital er lagt under kapittel 3.2.3. Tabell 3 viser hvor ofte ulike former for støtte ifra idrettsorganisasjoner ble tatt i bruk.

3.2.2.1 Tabell 3: Støtte fra idretten

Eier/Anleggs- type	Norges Idrettsforbund	Særforbund	Idrettslag
Kommunale			
Ordinære anlegg (n=27)	0	1	5
Nærmiljøanlegg (n=18)	0	1	4
IL			
Ordinære anlegg (n=23)	1	2	*
Nærmiljøanlegg (n=5)	0	1	
AS			
Ordinære anlegg (n=9)	0	1	5
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-
Forening			
Ordinære anlegg (n=3)	0	0	1
Nærmiljøanlegg (n=2)	0	0	1
Privat			
Ordinære anlegg (n=2)	0	0	0
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-

*Lagt under egendel i kapittel 3.2.3 om egenfinansiering

3.2.3 Egenfinansiering

Med egenfinansiering menes støtte i form av egenkapital, dugnad, og lån. Tabell 4 viser hvor ofte ulike egenfinansieringsmetoder har blitt tatt i bruk ved ulike anleggstyper.

3.2.3.1 Tabell 4: Egenfinansiering

Eier/Anleggs- type	Egenkapital*	Dugnad	Lån
Kommunale			
Ordinære anlegg (n=27)	19	0	2
Nærmiljøanlegg (n=18)	17	3	0
IL			
Ordinære anlegg (n=23)	19	7	3
Nærmiljøanlegg (n=5)	5	2	0
AS			
Ordinære anlegg (n=9)	5	2	6
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-
Forening			
Ordinære anlegg (n=3)	3	0	0
Nærmiljøanlegg (n=2)	1	1	0
Privat			
Ordinære anlegg (n=2)	2	0	0
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-

* Det er som tidligere nevnt stor variasjon i hvor detaljert finansieringsmetodene er oppgitt. Det antas at en større andel av anleggene benytter seg av egenkapital, men at dette ikke er blitt spesifikt oppgitt i artiklene.

3.2.4 Andre former for støtte

Andre former for støtte innebærer støtte ifra banker, andre ikke-statlige stiftelser, gaver, sponsorer, i tillegg til andre former for støtte. Tabell 5 viser bruken av andre former for støtte. Med *banker* menes støtte fra ulike banker og sparebankstiftelser. Med *private stiftelser og støtteordninger* inngår andre private stiftelser og støtteordninger. Feltet for *gaver/sponsorer* innebærer all form for gaver og sponsorer, som ikke inngår i de to kategoriene ovenfor. Det siste feltet, for *annen støtte* inkluderer andre former for finansiering, blant annet crowdfunding/folkefinansiering, salg av kunstgressandeler og rabatter.

3.2.4.1 Tabell 5: Andre former for støtte

Eier/Anleggs- type	Banker	Private stiftelser og støtteordninger	Gaver/ Sponsorer	Annent støtte
Kommunale				
Ordinære anlegg (n=27)	3	1	2	0
Nærmiljøanlegg (n=18)	7	3	6	2
IL				
Ordinære anlegg (n=23)	5	4	6	1
Nærmiljøanlegg (n=5)	2	0	2	1
AS				
Ordinære anlegg (n=9)	0	0	3	2
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-	-
Forening				
Ordinære anlegg (n=3)	0	0	0	0
Nærmiljøanlegg (n=2)	0	1	1	0
Privat				
Ordinære anlegg (n=2)	0	0	0	0
Nærmiljøanlegg (n=0)	-	-	-	-

4 KILDER:

- Anleggsregisteret. (2019). Kriterier for tilskudd til nyskapende aktivitetsarenaer. Hentet fra <https://www.anleggsregisteret.no/wp-content/uploads/2019/06/Kriterier-for-tilskuddsordning-for-nyskapende-aktivitetsarenaer-2019-sendt-kommuner.pdf>
- Breivik, G. & Rafoss, K. (2017). *Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet*. Hentet fra https://www.godeidrettsanlegg.no/sites/default/files/bilder/Fysisk%20aktivitet-omfang-tilrettelegging-sosial-ulikhet_0.pdf
- Coakley, J. J. & Pike, E. (2014). *Sports in Society* McGraw-Hill Education.
- ENOVA. (2020). Oppdragsbrev for 2020. Hentet fra <https://www.enova.no/om-enova/om-organisasjonen/oppdragsbrev-og-avtaler/>
- GIA. (2020). Om oss - godeidrettsanlegg.no. Hentet fra <https://www.godeidrettsanlegg.no/verktoy/om-oss>
- Goksøyr, M. (1992). *Staten og idretten 1861-1991*. Oslo: Kulturdepartementet, Idrettsavdelingen.
- Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forl.
- Guttmann, A. (2000). The Development of Modern Sports. I J. Coakley & E. Dunning (Red.), *Handbook of sports studies* (s. 248-259). London: Sage.
- Hofmo, R. (1957). *Grunnlaget for et utvidet ungdoms- og idrettsarbeid i Norge : foredrag holdt på Den 12. ungdomskonferanse 25. mars 1957*. Oslo.
- Kulturdepartementet. (2012). *Den norske idrettsmodellen* (Meld. St. nr. 26 (2011-2012)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-26-20112012/id684356/?ch=1>
- Kulturdepartementet. (2020a). *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet - 2020*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/0b57dad62fbd4401847d0d9e51c77824/v-0732-b_2020-bestemmelser-om-tilskudd-til-anlegg-for-idrett-og-fysisk-aktivitet.pdf
- Kulturdepartementet. (2020b). *Spillemidler til idrettsanlegg - En gjennomgang av søknader og tildelinger 2019*. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/d805aa5487634609979a3bd6e2514a26/rapport.pdf>
- Lotteristiftelsen. (2020). Om momskompensasjon idrettsanlegg. Hentet fra <https://lottstift.no/tilskotsordningar/om-momskompensasjon-idrettsanlegg/>

- Lov om Innovasjon Norge. (2004). Lov om Innovasjon Norge (LOV-2003-12-19-130). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-12-19-130?q=innovasjon>
- Miljødirektoratet. (2020). Klimasats. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/klimaarbeid/kutte-utslipp-av-klimagasser/klimasats/>
- NIF. (2019). *Idretten vil! 2019-2023*. Hentet fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/i-dretten-vil-langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf
- Norsk Tipping. (2020). Om Norsk Tipping - Overskudd. Hentet fra <https://www.norsk-tipping.no/selskapet/overskudd-og-sponsorater/overskudd>
- Norske arkitekters landsforbund. (2015). *Fremtidens bygg*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e350430d592d4c9cae45d4ede94ff6af/framtidensbygg.pdf>
- Pengespilloven. (1992). *Lov om pengespill (LOV-1992-08-28-103)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-08-28-103?q=Pengespilloven#%C2%A710>
- Rafoss, K. (2011). Forvaltning og interessekamp om statlige midler til idrettsanlegg. I D. V. Hanstad (Red.), *Norsk idrett : indre spenning og ytre press* (s. 427-446). Oslo: Akilles.